

Promluva Svatého otce k angažovaným laikům

neděle, 25. září, 2011, 17.00 hodin

Drazí spolubratři v biskupském a kněžském úřadě !

Vážené dámy a pánové !

Těší mne toto setkání s vámi, kteří se různými způsoby angažujete v církvi a společnosti. Nabízí se mi tím vítaná příležitost, abych vám zde osobně z celého srdce poděkoval za vaši službu a vaše svědectví „zdatných hlasatelů víry v to, co nevidíme“ (*Lumen gentium*, 35). Hájíte na vašich pracovištích vaši víru a víru církve, což není v současné době vždy snadné.

Jsme již celá desetiletí svědky ubývání náboženské praxe, konstatujeme vzrůstající odstup značné části pokřtěných od života církve. Naskytá se otázka – neměla by se snad církev změnit? Neměla by možná své úřady a struktury přizpůsobit současné době, aby oslovila dnešní lidi, kteří hledají a pochybují?

Blahoslavené Matky Terezy se jednou kdosi zeptal, co by se mělo podle jejího názoru ze všeho nejdříve v církvi změnit. Její odpověď byla – církev a já!

Tato nepatrná příhoda nám ozřejmuje dvě skutečnosti – na jedné straně chce řeholnice tazateli říci, že církev nejsou pouze druzí, hierarchie, papež a biskupové. Církví jsme všichni my pokřtění. Na druhé straně vychází odpověď z předpokladu, že existuje důvod ke změně. Existuje potřeba změny. Každý křesťan a všechny komunity věřících jsou povoláni k neustálé konverzi.

Jakou konkrétní podobu má mít tato změna? Jedná se o renovaci, jakou uskutečňuje majitel domu přestavbou a výmalbou své nemovitosti? Nebo se jedná o opravu směru, abychom se s větší rychlostí a přímostí ubírali po naší cestě? Tyto a jiné aspekty jsou zajisté důležité, avšak z hlediska církve je základním důvodem ke změně apoštolské poslání učedníků a církve samotné.

Církev musí vždy opětovně ověřovat, zda tomuto poslání zůstává věrná. Tři synoptická evangelia poukazují na různá hlediska pověření k tomuto poslání – poslání se zakládá na osobní zkušenosti: „Vy jste toho svědky“ (*Lk 24,48*); vyjadřuje se ve vztazích: „Získejte za

učedníky všechny národy“ (*Mt* 28,19); předává univerzální poselství: „Hlásejte evangelium všemu tvorstvu“ (*Mk* 16,15). Svět však svými nároky a podmiňováním svědectví opakovaně zatemňuje, působí odcizení vztahů a vede k relativizaci poselství. Jestliže se církev, jak říká papež Pavel VI., „snaží utvářet podle vzoru, jaký jí nabízí Kristus, dospívá k tomu, že se hluboce odlišuje od lidského prostředí, v němž však stále žije a jemuž se přibližuje“ (*Ecclesiam suam*, 60). K naplnění svého poslání se musí trvale vzdalovat svému okolí, musí být takříkajíc odpoutána od světa.

Poslání církve vychází z tajemství trojjediného Boha, z tajemství jeho stvořitelské lásky. Láska není v Bohu pouze nějakým způsobem přítomna – On sám je ze své přirozenosti láskou. A Boží láska se nechce uzavřít v sobě samé, nýbrž se touží šířit. Zasahuje lidi zvláště ve vtělení a v oběti Božího Syna. Syn vyšel ze sféry svého božství, vtělil se a stal se člověkem, a to nejenom kvůli tomu, aby svět potvrdil v jeho pozemské existenci, aby se stal jeho přítelem a ponechal svět takový, jakým je. Součástí kristologické události je nepochopitelná skutečnost – jak říkají církevní Otcové, existuje *commercium*, směna mezi Bohem a lidmi, v níž obě strany, byť zcela odlišným způsobem, něco dávají a berou – dávají darem a dostávají jako dar. Křesťanská víra ví, že Bůh do člověka vložil svobodu, v níž se člověk skutečně může Bohu stát „partnerem“ a zahájit s ním směnu. Člověk si je zároveň velice dobře vědom toho, že tato směna je možná pouze díky Boží velkorysosti, neboť Bůh přijímá chudobu žebrajícího jako bohatství, aby mu umožnil snést Boží dar, který člověk není s to oplatit ničím rovnocenným.

Také církev plně vděčí za svou existenci této nerovné směně. Ve vztahu ke svému zakladateli nevlastní nic svého. Nachází svůj smysl výlučně v tom, že usiluje o to být nástrojem spásy, šířit Boží slovo ve světě a proměňovat svět tím, že jej dovádí do jednoty lásky s Bohem. Církev je zcela zatopena Spasitelovou shovívavou péčí k lidem. Je v neustálém pohybu, trvale slouží poslání, jež dostala od Pána. Církev se musí stále znovu otevírat potřebám světa a bezvýhradně se jim věnovat, aby trvale zpřítomňovala svatou směnu, jež byla zahájena ve vtělení.

Ve svém historickém vývoji však církev projevuje rovněž opačný sklon – shoduje se se světem, přizpůsobuje se jeho měřítkům a stává se autonomní. Klade tak větší důraz na organizaci a institucionalizaci než na své povolání k otevřenosti.

Církev, aby plnila svou pravou úlohu, však musí vyvinout úsilí, aby se odpoutala od světského světa. „Nejsou ze světa, jako ani já nejsem ze světa“ (*Jan* 17,16). Dějiny v

jistém smyslu církvi napomáhají prostřednictvím různých sekularizovaných údobí, které zásadní měrou napomohly k církevnímu vytříbení a vnitřní reformě.

Sekularizace, ať již formou vyvlastnění církevního majetku či odnětím církevních privilegií a podobně, vždy znamenala významné osvobození církve od světských forem. Církev se takřkajíc vysvlékala ze svého pozemského bohatství a vracela se plně ke své pozemské chudobě. Sdílela tak osud kmene Lévi, který podle Starého zákona jako jediný nevlastnil majetek na zemi, nýbrž jako jediný dědictví mu připadl sám Bůh, jeho slovo a jeho znamení. S tímto kmenem církev v oněch okamžicích dějin sdílela nárok chudoby, který ji otevíral vůči světu, odnímal jí materiální závazky, a tak její hlásání opětovně nabývalo na důvěryhodnosti.

Historické příklady nám dokazují, že misionářské svědectví církve, která je od světa odloučena, zřetelněji vystupuje do popředí. Je-li církev osvobozena od svých materiálních a politických břemen, může se lépe a skutečně křesťansky věnovat celému světu a být mu otevřena. Může s větší volností znovu prožívat své povolání klanět se Bohu a sloužit bližnímu.

Hlásání, jež je spojeno s křesťanským úkonem klanění a mělo by určovat strukturu církve, je zřetelněji viditelné. Církev se otevírá světu nikoliv proto, aby získala lidi pro instituci s vlastními mocenskými nároky, nýbrž aby lidem umožnila vstup do svého nitra a dovedla je k Tomu, o němž každý člověk společně se sv. Augustinem může říci: „On je bližší mému nitru než já sobě samému“ (srov. Vyznání 3,6,11). On ve své nekonečnosti nade mnou je přesto natolik ve mně samém, že se stává mou pravou niterností. Touto otevřeností církve vůči světu je zároveň naznačen účinný a vhodný způsob, jakým se světu může otevřít každý jednotlivý křesťan.

Nejedná se o to, abychom zde našli nový postup k propagaci církve. Spíše to znamená veškeré taktiky opustit a hledat co největší upřímnost, která neopomíjí či nepotlačuje jakoukoliv z dnešních skutečností, nýbrž plně žije současnou vírou v prostotě dneška. Dovádí víru k její pravé identitě tím, že ji zbavuje zdánlivých prvků víry, které jsou ve skutečnosti pouhými zvyklostmi.

Řekněme to ještě jinak – křesťanská víra vždy a nejenom v naší době budila pohoršení. Víra ve věčného Boha, který se stará o nás, lidské bytosti a zná nás, v Neuchopitelného, který se v určitém okamžiku stal uchopitelným, v Nesmrtelného, jenž trpěl a zemřel na kříži, v příslib vzkříšení a věčného života pro nás smrtelníky, je pro nás lidi skutečně

náročná.

Toto pohoršení, jež nelze zrušit, nechceme-li zrušit křesťanství, bylo v nedávné době zastíněno jiným bolestným pohoršením, které vyvolali hlasatelé víry. Vytváří se nebezpečná situace, jestliže toto pohoršení zaujímá místo prvotního pohoršení (*skandalonu*) Kříže a zamezuje tak k němu přístup a jestliže skutečné požadavky křesťanství zakrývá nedostatečnost jeho pomýlených hlasatelů.

Existuje ještě další důvod k přesvědčení, že opět nastal čas, abychom s odvahou odňali církvi všechno světské. Neznamená to stáhnout se ze světa. Církev odlehčená od světských prvků je schopna právě v sociálně-charitativní oblasti lidem sdělovat mimořádnou životní sílu křesťanské víry – jak trpícím, tak jejich pomocníkům. „Charita není pro církev určitým druhem společensky prospěšné činnosti, kterou by mohla přenechat někomu jinému, protože patří k její vnitřní povaze a představuje neodmyslitelný výraz její vlastní podstaty“ (*Deus caritas est*, 25). Také charitativní činnost církve musí zajisté dbát nároku přiměřeného odpoutání od světa, aby se zabránilo odumření jejích kořenů, vzhledem k jejímu možnému narůstajícímu vzdalování se církvi. Pouze hluboký vztah k Bohu umožňuje plně se věnovat člověku, stejně jako se bez pozornosti k bližnímu ochuzuje vztah k Bohu.

Otevřenost vůči světovému dění znamená tedy pro odsvětštěnou církev, že bude tady a dnes slovy a činy dosvědčovat podle Evangelia svrchovanost Boží lásky. Tento úkol ji navíc odkazuje mimo nynější svět – přítomný život je svázán s životem věčným. Jako jednotlivci a jako církevní společenství zažíváme prostotu velké lásky, jež je ve světě zároveň nejjednodušší i nejtěžší věcí, neboť nepožaduje nic více a nic méně než darování sebe sama.

Drazí přátelé, zbývá jen prosit o Boží požehnání a sílu Ducha svatého pro nás všechny, abychom každý ve svém působišti mohli stále znovu rozpoznávat Boží lásku a milosrdenství a svědčit o nich. Děkuji vám za vaši pozornost.

Jana Gruberová, Vatikánský rozhlas